

PÄIVÄKOTI MENNINKÄISEN

VUOSISUUNNITELMA

toimikausi 2020-2021

Oikeudenmukaisuus

Turvallisuus

Suvaitsevaisuus

Luottamus tulevaisuuteen

Perustehtävä ja arvot

Kajaani luo asukkaille, yrityksille ja yhteisöille hyvinvointia, turvallisuutta, sujuvaa arkea sekä menestymisen edellytyksiä.

Arvojamme ovat oikeudenmukaisuus, suvaitsevaisuus, turvallisuus, luottamus tulevaisuuteen.

Arvot toimintatapoina

Edistämme hyvinvointia tekemällä päätöksiä oikeudenmukaisesti.

Toimimme avoimesti ja läpinäkyvästi.

Kunnioitamme ja edistämme yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa.

Arvostamme yksilöllisyyttä ja koemme erilaisuuden voimavarana.

Suhtaudumme toisiimme ennakkoluulottomasti ja arvostaen.

Panostamme turvalliseen ja terveelliseen ympäristöön.

Haluamme tehdä jokaisesta päivästä turvallisen.

Tahdomme mahdollistaa sujuvan arjen.

Edistämme kaupungin elinvoimaa myös tulevaisuudessa.

Sisällys

KAJAANIN KAUPUNGIN TAVOITTEET- 4 kasvuteemaa	4
Hyvää elämää älykkäässä kaupungissa.....	4
Resurssiviisautta luontokaupungissa	4
Tulevaisuus nuorissa	6
Osajista elinvoimaa	6
MONITAHOARVIOSTA NOUSSEET VAHVUUDET JA KEHITTÄMISKOHTEET	8
PEDAGOGISEN TOIMINNAN VIITEKEHYS	10
Varhaiskasvatuksen arvoperusta	13
TIIMISOPIMUS.....	16
Leikki	17
Ajattelu ja oppiminen (2.7)	20
Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (2.7).....	21
Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (2.7).....	22
Monilukutaito ja tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (2.7)	23
Osallistuminen ja vaikuttaminen (2.7)	25
Kielten rikas maailma (4.5).....	26
Ilmaisun monet muodot (4.5)	27
Minä ja meidän yhteisömme (4.5)	29
Tutkin ja toimin ympäristössäni (4.5).....	30
Kasvan, liikun ja kehityn (4.5).....	31
Eri kieli- ja kulttuuriryhmien varhaiskasvatuksen toteuttamista (4.7).....	33
Pedagogisen toiminnan arviointi ja kehittäminen (7.1)	34

KAJAANIN KAUPUNGIN TAVOITTEET- 4 kasvuteemaa

Hyvää elämää älykkäässä kaupungissa

- Palveluiden riittävä määrä ja palveluiden läheisyys- helpottaa perheiden arkea
- Tuotamme laadukkaita palveluita, jotka vastaavat asiakkaiden tarpeisiin
- Teknologian hyödyntäminen huoltajien osallisuuden lisäämisessä
- Teknologian hyödyntäminen varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa - laaditaan varhaiskasvatuksen TVT - strategia
- Tuki lapselle ja perheelle järjestetään mahdollisimman aikaisessa vaiheessa
- Kulttuuritoiminnan edistäminen varhaiskasvatuksen toiminnassa (taiteesta ja kulttuurista hyvinvointia)
- Osallistuminen valtakunnalliseen Ilo kasvaa liikkuen- toimintaan

Näin toimimme:

Joustetaan aukioloajoissa perheiden tarpeen mukaan.

Aktiivinen osallistuminen koulutuksiin mm. teamsin välityksellä. Jaetaan opittua myös muille päiväkodissa.

Koronan takia ei yhteisiä tapahtumia.

Liikkuva varhaiskasvatus (Ilo kasvaa liikkuen) –projektin eteneminen.

Veo omassa talossa ja liikkuu ryhmissä säännöllisesti.

Vasukeskustelut säännöllisesti. Palavereja tarvittaessa.

Tarvittaessa yhteistyö eri tahojen kanssa lapsen kehitykseen liittyen (vanhempien luvalla).

Ipadit käytössä lapsilla ja aikuisilla.

Resurssiviisautta luontokaupungissa

- Luonto on yksi varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen oppimisympäristö
- Tavoitteena on vahvistaa lasten luontosuhdetta ja vastuullista toimimista ympäristössä sekä ohjata heitä kohti kestävä elämäntapaa
- Toimitaan paljon luonnossa ja lähiympäristössä: luodaan juuret Kajaaniin kotikaupunkina.
- Harjoitellaan kierrättämistä ja lajittelua yhdessä lasten kanssa
- Hankinnoissa huomioidaan kestävä kehitys ja vastuullisuus, kestävyys ja kierrättäminen
- Juhlissa suositaan aineettomia lahjoja ja ohjelmaa

Näin toimimme:

Luonto/lähiympäristö tutuksi säännöllisten retkien avulla. Korona asettaa rajoituksia kaupunkiin tustumisessa.

Oman ympäristön siistinä pitäminen.

Kierrätys mahdollisuuksien mukaan.

Aineettomat syntymäpäivälahjat.

Hankinnat vain tarpeeseen.

Tiedotukset Watts App –sovelluksen avulla.

Opetellaan säästämään.

Tulevaisuus nuorissa

- Lasten osallisuus on pysyvä varhaiskasvatuksen painopistealue. Osallisuuden kautta jokainen lapsi tulee huomioiduksi omana itsenään ja omien vahvuuksiensa kautta.
- Sitoudutaan ohjaamaan opiskelijoita: tet-harjoittelijat, lähihoitajat, sosionomi ja vaka- opettajat
- Tehdään yhteistyötä oppilaitosten kanssa.
- Sitoudutaan hyvään perehdyttämiseen uusille työntekijöille. Järjestetään perehdytystilaisuus syksyisin.
- Annetaan mahdollisuus työssä onnistumiseen.
- Huolehditaan työhyvinvoinnista.

Näin toimimme:

Otetaan opiskelijoita mahdollisuuksien mukaan.

Perehdytys tehdään hyvin. Perehdytyskansio/turvallisuusasiat.

Työhyvinvointiryhmä talossa. Säännölliset henkilöstöpalaverit/pedatiimit/tiimipalaverit.

Tapaamiset myös vapaa-ajalla.

Yhteiset työllat.

Tiedotusvihko kahvihuoneessa.

Lasten osallisuuden lisääminen toiminnassa.

Osaajista elinvoimaa

- Pätevän työvoiman saannista huolehtiminen: osallistutaan rekrytointitilaisuuksiin yliopistoissa ja muissa oppilaitoksissa.
- Luodaan positiivista kuvaa Kajaanin varhaiskasvatuksesta monipuolisella markkinoinnilla ja viestinnällä.
- Laaditaan henkilöstölle täydennyskoulutus suunnitelma (vuosikello). Henkilöstölle järjestetään ajankohtaisia ja laadukkaita koulutuksia.
- Osaamisen tunnistaminen, arvostaminen ja hyödyntäminen.
- TVT- osaamisen lisääminen koko varhaiskasvatuksen henkilöstölle.

Näin toimimme:

Koulutuksiin osallistuminen.

Hyödynnetään työntekijöitten vahvuuksia.

Opetellaan TVT-asioita.

MONITAHOARVIOSTA NOUSSEET VAHVUUDET JA KEHITTÄMISKOHTEET

Yksikkömme vahvuudet
<p>Vanhemmat:</p> <p>Helposti lähestyttävä henkilökunta.</p> <p>Lapset tulevat mielellään päiväkotiin ja viihtyvät hyvin.</p> <p>Ilmapiiri on lämmin ja hyväksyvä.</p> <p>Henkilökunta:</p> <p>Henkilökunnan vahvuuksia hyödynnetään toiminnassa.</p> <p>Ilmapiiri on kiireetön, kaikki lapset tulevat huomioiduksi päivän mittaan.</p> <p>Lapsia pidetään sylissä.</p> <p>Jokaisessa ryhmässä kannustetaan ikätasoisesti omatoimisuuteen.</p>
Arviointi
Työskentelyilmapiiri
Toimintatavat
Pienryhmätoiminnan määrä ja yksittäisten lasten huomioiminen

Yksikkömme kehittämiskohteet
<p data-bbox="280 315 799 342">Kaikille hyvä työpäivä. Suvaitseva vuorovaikutus.</p> <p data-bbox="280 371 619 398">Lasten osallisuuden lisääminen.</p>
<p data-bbox="185 546 603 573">Näin toimimme + tarkennus tiimiin:</p> <p data-bbox="185 618 544 645">Tunnetilasta on lupa kertoa.</p> <p data-bbox="185 689 611 716">Musta huumori. "Vessapalaverit"</p> <p data-bbox="185 761 807 788">Muistetaan "Huomaa hyvä" myös työkavereissa.</p> <p data-bbox="185 833 842 860">Elävän seinän rakentaminen yhdessä lasten kanssa.</p>
<p data-bbox="185 1234 284 1261">Arviointi</p> <p data-bbox="185 1290 523 1317">Elävän seinän rakentuminen.</p> <p data-bbox="185 1346 491 1373">Vessapalaverien määrä.</p> <p data-bbox="185 1402 427 1429">Työhyvinvoinnin tila.</p>

MONITAHOARVIOINNISTA NOUSSEET YHTEISET KEHITTÄMISKOHTEET

Huoltajien osallisuuden lisääminen
<p>Näin toimimme + tarkennus tiimiin</p> <p>Kehittämiskohteet :</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Vanhempien osallisuuden lisääminen 2. Tiedottaminen <p>Paperiset tiedotteet toiminnasta ryhmittäin esim. syksyllä ja keväällä.</p> <p>Vanhempien toiveita toiminnasta selvitetään ryhmäkohtaisesti.</p> <p>Uusi tervetuloa päiväkotiin –tiedote uusille perheille.</p> <p>Padlet – kysely vanhemmille.</p> <p>Vasukeskusteluissa ja toiminnan alussa vanhempien kannustaminen palautteeseen ja toiveiden kertomiseen.</p>
<p>Arviointi</p> <p>Vanhempien antaman palautteen/toiveiden määrä.</p> <p>Kyselyihin vastaaminen.</p> <p>Vasukeskusteluissa kysytään vanhempien kokemus heidän osallisuudestaan päiväkodin toimintaan.</p>

Kiusaamisen ehkäiseminen + toiminnasta tiedottaminen huoltajille
<p>Näin toimimme + tarkennus tiimiin</p> <p>Yhteiset säännöt tehdään yhdessä lasten kanssa. Ne kuvataan ja laitetaan esille.</p> <p>Lasten kanssa keskustellaan ajankohtaisista asioista (ennakoidaan).</p> <p>Kiusaamistilanteisiin puututaan välittömästi ja asia käydään läpi lasten ja vanhempien kanssa.</p> <p>Kaikilla samat oikeudet oppimiseen ja opetellaan sietämään erilaisuutta.</p> <p>Tunnekasvatusta monin eri keinoin. esim. pienin askelin, tunnekortit...</p> <p>Draaman hyödyntäminen.</p>

Arviointi

Kiusaamistilanteet ja niiden määrä.

Kaverisuhteet.

PEDAGOGISEN TOIMINNAN VIITEKEHYS

Varhaiskasvatuksen arvoperusta

Lapsuuden itseisarvo
<p>Miten arvo näkyy toiminnassamme:</p> <p>Aikuisen lempeät kädet, kiireettömät jalat ja ystävällinen puhe.</p> <p>Positiivinen pedagogiikka ja osallisuus periaatteena.</p> <p>Lasta kunnioitetaan omanlaisenaan yksilönä.</p> <p>Huomioidaan lapsen ikä ja kehitystaso toiminnassa.</p> <p>Aikaa leikille.</p> <p>Huomataan hyvä lapsessa.</p>

Ihmisenä kasvaminen
<p>Miten arvo näkyy toiminnassamme:</p> <p>Lupa tuntea ja näyttää tunteita sensitiivisen aikuisen tuella.</p> <p>Jokaisella lapsella vasut tehtynä. Vahvuudet ja lähikehityksen tavoitteet sovittuina ja kirjattuna.</p> <p>Vahvuuksien kautta oppiminen. Vahvuuspuut.</p> <p>Yhdessä tehdyt toimintaohjeet.</p> <p>Kaveritaitojen opettelu.</p> <p>Opitaan yhdessä aikuisen kanssa.</p> <p>Oppimisympäristön muokkaaminen lasten mielenkiinnon kohteisiin ja tarpeisiin perustuen.</p>

Lapsen oikeudet
<p>Miten arvo näkyy toiminnassamme:</p> <p>Aikuisen avustamana lapsella oikeus tulla osaksi ryhmää.</p> <p>Leikki-aika ja –rauha.</p> <p>Joakinen lapsi tulee kuulluksi ja nähdyksi joka päivä.</p> <p>Oman elämän osallisuus kehitystason ja iän mukaisesti.</p> <p>Kiusaamiseen puututaan välittömästi.</p>

--

Yhdenvertaisuus, tasa-arvo ja moninaisuus
Miten arvo näkyy toiminnassamme: Tasa-arvo kuuluu kaikille. Jokainen lapsi on yksilö. Kaikilla lupa/oikeus kuulua ryhmään. Hyväksytään ja toiminnassa otetaan huomioon erilaiset oppijat. Aikuiset esimerkkinä. Vuorovaikutus lapsen taidot huomioiden. Hyvät tavat.

Perheiden monimuotoisuus
Miten arvo näkyy toiminnassamme: Kunnioitetaan kaikkia perheitä ja erilaisia kulttureita. Omankieliset tiedotteet. Tulkin käyttö tarvittaessa. Kaikkien perheiden kanssa yhteistyö. Vasussa sovitaan yhteinen sävel.

Terveellinen ja kestävä elämäntapa
Miten arvo näkyy toiminnassamme

Opetellaan maistelemaan uusia makuja ja kaikkia ruokia. Opetellaan kauniita pöytätapoja.

Huodehditaan erityisen hyvin hygieniasta koronan aikaan.

Opetellaan levähtämään ja rauhoittumaan.

Liikutaan paljon ja monenlaisissa maastoissa.

Opetellaan olemaan säästäväisiä materiaalien ja tarvikkeiden suhteen.

Ulkoillaan (pääsääntöisesti) säällä kuin säällä.

Lajitellaan mahdollisuuksien mukaan.

TIIMISOPIMUS

TIIMIN NIMI:

TIIMIN JÄSENET:

TIIMIN VETÄJÄ:

TIIMIN JÄSENTEN VASTUUALUEET:

TIIMIN KÄYTÄNTEET, SOPIMUKSET JA YHTEISET PELISÄÄNNÖT:

TIIMIN KEHITTÄMISKOHTEET

Kehittämiskohde 1 + arviointi
Kehittämiskohde 2 + arviointi
Kehittämiskohde 3 + arviointi

MITEN TIIMISSÄ HUOLEHDITAAN JA YLLÄPIDETÄÄN TYÖHYVINVOINTIA

--

Leikki

<p>Näin toimimme ja näin osallisuus näkyy:</p>	<p>Leikin tärkeyden huomaaminen, sosiaaliset – ja kaveritaidot</p> <p>Lasten omat ideat, aikuisen aktiivinen rooli leikissä ja leikin rikastuttamisessa, havainnointi ja dokumentointi.</p> <p>Pitkäkestoinen leikki, aikaa leikille.</p> <p>Leikkirauha, pienryhmät.</p> <p>Leikkiajan loppumisesta ennako”varoitus”</p> <p>Leikkitaulu</p> <p>Leikkiympäristön/oppimisympäristön muovaaminen yhdessä lasten kanssa.</p> <p>Luonto/piha leikkipaikkana.</p> <p>Aikuinen huolehtii, ettei kukaan jää syrjään.</p> <p>Koronan takia leluja pestään säännöllisesti. Osa leluista varastossa.</p>
<p>Tavoitteiden tarkennus tiimiin:</p>	

Arviointisuunnitelma ja arviointi:	<p>Onko kaikilla kavereita ja ovatko kaikki osa ryhmää. Haastavien tilanteiden määrä.</p> <p>Leikin kehittyminen vuodenmittaan ja leikkiin keskittyminen.</p> <p>Sisätilojen muokkaaminen.</p> <p>Ulkotouhujen monipuolisuus.</p> <p>Viihtyvätkö kaikki lapset päiväkodissa.</p> <p>Lasten ideoiden määrä.</p> <p>Lasten omat mielipiteet.</p>
------------------------------------	--

Leikkiin kannustavassa toimintakulttuurissa tunnustetaan leikin merkitys lapsen hyvinvoinnille ja oppimiselle. Henkilöstö tunnistaa leikkiä rajoittavia tekijöitä ja kehittää leikkiä edistäviä toimintatapoja ja oppimisympäristöjä. Lapsilla ja henkilöstöllä on mahdollisuus kokea yhdessä tekemisen ja leikin iloa. Yhteisössä kannustetaan kaikkia kekseliäisyyteen, mielikuvituksen käyttöön, omaan ilmaisuun ja luovuuteen. Leikki saa näkyä ja kuulua. Lasten leikkialoitteille, kokeiluille ja elämyksille annetaan tilaa, aikaa ja leikkirauhaa. Leikkiville lapsille ja aikuisille mahdollistetaan keskittyminen leikkiin. (4.4)

Ajattelu ja oppiminen (2.7)

Ajattelun ja oppimisen taidot kehittyvät vuorovaikutuksessa muiden ihmisten ja ympäristön kanssa ja muodostavat perustan muun osaamisen kehittymiselle ja elinikäiselle oppimiselle. Tiedon hankinta, jäsentäminen ja uuden luominen edellyttävät luovaa ja kriittistä ajattelua, jonka perustaa luodaan varhaiskasvatuksessa. Varhaiskasvatuksen tehtävä on tukea lasten ajattelun ja oppimisen taitoja.

Lasten ajattelu ja oppiminen kehittyvät monipuolisten ja merkityksellisten kokemusten avulla. Ihmettelylle, oivaltamiselle sekä oppimisen ilolle tulee olla tilaa. Leikissä lapsilla on mahdollisuus käyttää mielikuvitustaan ja luovuuttaan, kokeilla yhdessä ideoitaan ja tutkia maailmaa. Lasten taitoja jäsentää, nimetä ja kuvata ympäristöä ja sen ilmiöitä tuetaan lasten iän ja kehityksen mukaisesti. Lapsia rohkaistaan kysymään ja kyseenalaistamaan. Heidän kanssaan iloitaan onnistumisista ja opetellaan kannustamaan toisia. Lapsia kannustetaan myös sinnikkyyteen ja olemaan lannistumatta epäonnistumisista sekä keksimään ratkaisuja eri tilanteissa. Heitä ohjataan suuntaamaan ja ylläpitämään tarkkaavaisuuttaan. Päivittäinen, riittävä fyysinen aktiivisuus tukee lasten ajattelua ja oppimista. Toiminnan pedagoginen dokumentointi (luku 4.2) sekä yhteinen pohdinta auttavat lapsia havaitsemaan oppimistaan ja tunnistamaan vahvuuksiaan. Tämä vahvistaa lasten uskoa omiin kykyihinsä.

Paikallisesti päätetyt asiat:

Varhaiskasvatuksen perusta on yhdessä tekeminen vuorovaikutuksessa toisten lasten ja aikuisen kanssa. Aikuisen on tärkeää olla läsnä lasten toiminnassa jatkuvasti, jolloin aikuinen voi osaltaan mahdollistaa lapsen ajattelun ja oppimisen kehittymisen.

<p>Näin toimimme ja näin osallisuus näkyy:</p>	<p>Lasten ideat toiminnan suunnittelussa, yhteiset keskustelut.</p> <p>Ipadit, kirjasto tiedonhankinnassa.</p> <p>Pedagoginen dokumentointi</p> <p>Annetaan lapsen oivaltaa itse, kokemuksellisuus.</p> <p>Aktiivinen vuorovaikutus lasten kanssa.</p> <p>Ihmetellään ja pohditaan yhdessä ääneen arjen asioita</p> <p>Perushoitotilanteet hyödynnetään. Oppiminen kaikissa päivän tilanteissa.</p> <p>Huomataan herkkyyksikaudet.</p>
<p>Tavoitteiden tarkennus tiimiin:</p>	
<p>Arviointisuunnitelma ja arviointi:</p>	<p>Pedagogisen dokumentoinnin määrä.</p> <p>Kirjastoretket, onko?</p> <p>Ipadien käytön määrä.</p> <p>Toiminnan ja ympäristön muokkaaminen lasten ideoiden ja melenkiinnon kohteiden pohjalta?</p>

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (2.7)

Lapset kasvavat kulttuurisesti, kielellisesti ja katsomuksellisesti moninaisessa maailmassa. Tämä korostaa sosiaalisten ja vuorovaikutustaitojen sekä kulttuurisen osaamisen merkitystä. Osaamiseen kuuluu taito kuunnella, tunnistaa ja ymmärtää eri näkemyksiä sekä kyky reflektoida omia arvoja ja asenteita. Vuorovaikutustaidoilla sekä kyvyllä ilmaista itseään ja ymmärtää muita on tärkeä merkitys identiteetille, toimintakyvylle ja hyvinvoinnille. Toimiva vuorovaikutus erilaisista kulttuuri- ja katsomustaustoista tulevien ihmisten kanssa edellyttää oman ja muiden kulttuurin ja katsomuksellisen taustan ymmärtämistä ja kunnioittamista. Varhaiskasvatuksen tehtävä on edistää lasten kulttuurista osaamista sekä heidän vuorovaikutus- ja ilmaisu-taitojaan.

Paikallisesti päätetyt asiat

Varhaiskasvatuksessa luodaan myönteisiä ihmissuhteita, harjoitellaan tunnetaitoja sekä erilaisuuden hyväksymistä ja arvostamista. Aikuinen tiedostaa oman roolinsa ja ammatillisuutensa vuorovaikutustaitojen mallintajana ja toimii sen mukaisesti. Jokainen lapsi ja aikuinen on arvokas ja häntä kohdellaan sen mukaisesti.

<p>Näin toimimme ja näin osallisuus näkyy:</p>	<p>Tunne- ja vuorovaikutustaitojen harjoittelu: tunnerobotti, tunnekortit, eläinleikki, pienin askelin-tuokiot, aikuisen malli, arjen tilanteet, kirjat, pienet esitykset</p> <p>Hyväksytään erilaiset tunteet, nimetään tunteita</p> <p>Yhteiset juhlat, laulis, yhteiset esitykset, sadut ja lorut</p> <p>Eri kulttuurit huomioidaan, suvaitsevaisuus</p> <p>Korona- rajoitukset</p>
<p>Tavoitteiden tarkennus tiimiin:</p>	
<p>Arviointisuunnitelma ja arviointi:</p>	<p>Laulu- ym. tuokioiden määrä</p> <p>Oman talon esitysten esitysten määrä. Aikuiset/lapset.</p> <p>Tunnemateriaalin käyttö.</p>

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (2.7)

Itsestä huolehtimiseen, terveyteen ja turvallisuuteen liittyvät taidot ovat kaikille tärkeitä. Varhaiskasvatuksen tehtävä on vahvistaa lasten hyvinvointiin ja turvallisuuteen liittyviä taitoja sekä ohjata heitä tekemään kestävän elämäntavan mukaisia valintoja. Varhaiskasvatuksessa tuetaan lasten myönteistä suhtautumista tulevaisuuteen.

Lasten itsenäisyyden asteittaista lisääntymistä tuetaan. Lapsia autetaan ja heitä kannustetaan pyytämään apua sitä tarvittaessa. Lasten kanssa harjoitellaan erilaisia taitoja kuten pukeutumista, ruokailua sekä henkilökohtaisesta hygieniasta ja omista tavaroista huolehtimista. Lapsia ohjataan toimimaan vastuullisesti ja turvallisesti varhaiskasvatuksen oppimisympäristöissä, ku-ten lähiluonnossa ja liikenteessä. Lasten kanssa käsitellään heidän hyvinvointiaan edistäviä asioita kuten levon, ravinnon, liikunnan ja mielen hyvinvoinnin merkitystä. Lapsia autetaan tunteiden ilmaisussa ja itsesäätelyssä. Lasten tunnetaidot vahvistuvat, kun heidän kanssaan opetellaan havaitsemaan, tiedostamaan ja nimeämään tunteita. Lapsia ohjataan myös kunnioittamaan ja suojelemaan omaa ja toisten kehoa.

Paikallisesti päätetyt asiat:

Lapsille tarjotaan tekemisen ja osallistumisen mahdollisuuksia yhteisiin arjen työtehtäviin, esi-merkiksi pöytien pyyhkimiseen, vaatteiden viikkaamiseen tai vastaaviin päivittäisiin tekemisiin. Lasten kanssa harjoitellaan tunnetaitoja lasten tarpeet ja kehitystaso huomioiden. Materiaalina voidaan käyttää mm. Pienin Askelin –opetusohjelmaa. Jokaisessa ryhmässä huolehditaan kehotunnekasvatuksesta ja turvataitojen opettelusta arjen eri tilanteissa. Aikuinen valvoo, ohjaa ja auttaa lapsia wc-käyntien yhteydessä. Lapsia ohjataan pesemään ja kuivaamaan kätensä jokaisen wc-käynnin jälkeen. Aikuinen huolehtii, että lapset pesevät käten-sä tullessaan hoitopaikkaan, wc:ssä käynnin jälkeen, vaipanvaihdon jälkeen ja ennen ruokailuja.

<p>Näin toimimme ja näin osallisuus näkyy:</p>	<p>Huomioidaan lasten yksilölliset tarpeet</p> <p>Aikuisen läsnäolo, kannustetaan omatoimisuuteen.</p> <p>Lasten osallisuus arjessa, Sipi- siisti vierailee (lapsen omat vaatteet siististi).</p> <p>Kuvat apuna, lyhyet ohjeet</p> <p>Luonto ja lähiympäristö aktiivisesti käytössä oppimisympäristönä.</p> <p>Liikkuminen. Liikuntavälineet lasten saatavilla ja kuvitetuina.</p> <p>Hyvät tavat.</p> <p>Turvataitojen opettelua.</p> <p>Korona rajoittaa lasten työtehtäviä ja omatoimisuutta kehittäviä tilanteita.</p> <p>Käsien pesun korostaminen.</p> <p>Pienin askelin- materiaali.</p>
--	--

Ilo kasvaa liikkuen – ohjelman seuraava askel	
Tavoitteiden tarkennus tiimiin:	
Arviointisuunnitelma ja arviointi:	<p>Liikkuva varhaiskasvatus –ohjelman eteneminen.</p> <p>Liikuntavälineiden käyttöaste.</p> <p>Kuvien käyttö.</p> <p>Pienin askelin- materiaalin käyttö ryhmissä.</p> <p>Lasten toiveiden huomioiminen toiminnassa.</p>

Monilukutaito ja tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (2.7)

Monilukutaitoa sekä tieto- ja viestintäteknologista osaamista tarvitaan lasten ja perheiden arjessa, ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa sekä yhteiskunnallisessa osallistumisessa. Monilukutaito sekä tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen edistävät lasten kasvatuksellista ja koulutuksellista tasa-arvoa. Varhaiskasvatuksen tehtävänä on tukea näiden taitojen kehittymistä.

Monilukutaito on kulttuurisesti moninaisten viestien ja ympäröivän maailman ymmärtämisen sekä vuorovaikutuksen näkökulmasta keskeinen perustaito. Monilukutaidolla tarkoitetaan erilaisten viestien tulkinnan ja tuottamisen taitoja. Monilukutaidon perustana on laaja tekstikäsitys, jonka mukaan erilaiset tekstit voivat olla muun muassa kirjoitetussa, puhutussa, audiovisuaalisessa tai digitaalisessa muodossa. Siihen sisältyy erilaisia lukutaitoja kuten kuvanlukutaito, numeerinen lukutaito, medialukutaito ja peruslukutaito. Monilukutaito liittyy kiinteästi ajattelun ja oppimisen taitoihin. Lasten kanssa nimetään asioita ja esineitä sekä opetellaan erilaisia käsitteitä. Lapsia innostetaan tutkimaan, käyttämään ja tuottamaan viestejä erilaisissa, myös digitaalisissa, ympäristöissä. Monilukutaitoisiksi kehittyäkseen lapset tarvitsevat aikuisen mallia sekä rikasta tekstiympäristöä, lasten tuottamaa kulttuuria sekä lapsille soveltuvia kulttuuripalveluja.

Lasten kanssa tutkitaan ja havainnoidaan tieto- ja viestintäteknologian roolia arkielämässä sekä tutustutaan erilaisiin tieto- ja viestintäteknologisiin välineisiin, sovelluksiin ja peleihin. Digitaalista dokumentointia hyödynnetään leikeissä, tutkimisessa, liikkumisessa sekä taiteellisessa kokemisessa ja tuottamisessa. Mahdollisuudet kokeilla ja tuottaa sisältöjä itse ja yhdessä muiden lasten kanssa käyttäen apuna tieto- ja viestintäteknologiaa edistävät lasten luovan ajattelun ja yhteistoiminnan taito- ja sekä lukutaitoa. Henkilöstö ohjaa lapsia tieto- ja viestintäteknologian monipuoliseen ja turvalliseen käyttöön.

Paikallisesti päätetyt asiat:

Lasten kanssa huomioidaan, tutkitaan ja keskustellaan päivittäisessä toiminnassa ympärillä olevista erimuotoisista teksteistä, esim. liikennemerkkit, kuvat, numerot, logot, mainokset jne. On tärkeää tiedostaa, että media ja sen merkitys ovat lisääntyneet ihmisten arjessa ja mediakasvatuksella on tärkeä rooli lasten mediataitojen tukemisessa. Aikuisen on tärkeää olla läsnä ja tietoinen, mitä lapsi tekee tieto- ja viestintäteknisillä välineillä. Lapselle opetetaan että aina on tärkeää kertoa aikuiselle, jos hän näkee tai kuulee sellaista sisältöä, joka pelottaa, ahdistaa tai tekee lapselle pahan mielen.

<p>Näin toimimme ja näin osallisuus näkyy:</p>	<p>Päivästrukturi, kuvat</p> <p>Sosiaaliset tarinat, viitottu rakkaus-sivusto.</p> <p>Luetaan lapsille, sanoitetaan, lauletaan, lasten osallisuus huomioidaan/ lasten omat ideat</p> <p>Ipadit hyödynnetään tiedon hankinnassa.</p> <p>Dokumentointi</p> <p>Huomioidaan ympäristön logot ja merkit oppimisessa.</p> <p>Nonverbaali viestintä.</p>
<p>Tavoitteiden tarkennus tiimiin:</p>	
<p>Arviointisuunnitelma ja arviointi:</p>	<p>Kuvitusten määrä.</p> <p>Tablettien käyttöaste oppimisessa.</p> <p>Dokumentoinnin määrä.</p> <p>Retket lähiympäristöön ja niiden hyödyntäminen.</p>

Osallistuminen ja vaikuttaminen (2.7)

Aktiivinen ja vastuullinen osallistuminen ja vaikuttaminen luovat perustan demokraattiselle ja kestäväälle tulevaisuudelle. Tämä edellyttää yksilöltä taitoa ja halua osallistua yhteisön toimintaan sekä luottamusta omiin vaikutusmahdollisuuksiinsa. Lasten oikeuksiin kuuluvat kuulluksi tuleminen ja osallisuus omaan elämään vaikuttavissa asioissa. Varhaiskasvatuksessa kunnioitetaan näitä demokratian toteutumisen keskeisiä periaatteita. Varhaiskasvatuksen tehtävä on tukea lasten kehittyviä osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja sekä kannustaa oma-aloitteisuuteen.

Lasten arvostava kohtaaminen, heidän ajatustensa kuunteleminen ja aloitteisiin vastaaminen vahvistavat lasten osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja. Lapset suunnittelevat, toteuttavat ja arvioivat toimintaa yhdessä henkilöstön kanssa. Samalla lapset oppivat vuorovaikutustaitoja sekä yhteisten sääntöjen, sopimusten ja luottamuksen merkitystä. Henkilöstö huolehtii siitä, että jokaisella lapsella on mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa. Osallistumisen ja vaikuttamisen kautta lasten käsitys itsestään kehittyi, itseluottamus kasvaa ja yhteisössä tarvittavat sosiaaliset taidot muovautuvat.

Paikallisesti päätetyt asiat:

Lapsi on aktiivinen ja vastuullinen toimija, jonka mielipiteet, toiveet ja tarpeet huomioidaan toiminnan suunnittelussa. Kaikilla lapsilla tulee olla mahdollisuus osallisuuteen ja vaikuttamiseen iästä, kehitystasosta ja taidoista riippumatta. On tärkeä huomioida, että osallisuus on kaikkien lasten, ei vain puhuvien, oikeus. Aikuisen on tärkeää huomioida ja varmistaa se, että kaikkien lasten mielipide tulee kuulluksi. Aikuinen on aktiivinen ja aloitteellinen vuorovaikutussuh-teessa lapseen.

<p>Näin toimimme ja näin osallisuus näkyy:</p>	<p>Havainnointi, lasten ideat toiminnan suunnittelussa, keskustelut</p> <p>Pienryhmien nimet ja ryhmien säännöt tehty yhdessä lasten kanssa</p> <p>Lapset mukaan toiminnan ja oppimisympäristön suunnitteluun. Aikuisten havainnointi.</p> <p>Yhteisiä teemapäiviä koko päiväkodin porukalla (ideoidaan yhdessä lasten kanssa)</p> <p>Lasten toiveet hankinnoissa huomioidaan.</p> <p>Arjessa huomataan ja tartutaan lasten toiveisiin tai perustellaan, jos ei onnistu.</p> <p>Huomataan eri kommunikointitavat ja ollaan sensitiivisiä niille.</p> <p>Joustavan ryhmittelyn avulla kaikkien äänet kuuluville.</p> <p>Elävä seinä –projekti.</p>
<p>Tavoitteiden tarkennus tiimiin:</p>	

Arviointisuunnitelma ja arviointi:	<p>Toiminnan arviointia yhdessä lasten kanssa usean kerran toimintavuoden aikana.</p> <p>Aikuisten kokemus siitä, onko lapsia kuultu.</p> <p>Toimintaympäristön muokkaus lasten ideoiden/mielenkiinnon pohjalta.</p> <p>Havainnoinnin määrä.</p> <p>Elävän seinän käyttö</p>
------------------------------------	--

Kielten rikas maailma (4.5)

Varhaiskasvatuksen tehtävä on vahvistaa lasten kielellisten taitojen ja valmiuksien sekä kielellisten identiteettien kehittymistä. Varhaiskasvatuksessa vahvistetaan lasten uteliaisuutta ja kiinnostusta kieliin, teksteihin ja kulttuureihin. Kielen kehityksen tukeminen kytkeytyy lapsen monilukutaidon kehittymiseen (luku 2.7). Lisäksi se on yhteydessä muun muassa lasten kulttuuriseen osaamiseen ja vuorovaikutukseen liittyvään laaja-alaiseen osaamiseen. Kehittyvät kielelliset taidot avaavat lapsille uusia vaikuttamisen keinoja, mahdollisuuksia osallisuuteen ja aktiiviseen toimijuuteen.

Kieli on lapsille sekä oppimisen kohde että väline. Sen avulla lapsi ottaa haltuun erilaisia tilanteita ja asioita sekä toimii vuorovaikutuksessa muiden kanssa, ilmaisee itseään ja hankkii tietoa. Lasten kielellistä kehitystä tukee monipuolinen varhaiskasvatuksen kieliympäristö sekä yhteistyö huoltajien kanssa. Varhaiskasvatuksessa lapsille annetaan kannustavaa ja johdonmukaista pa-lautetta heidän kielenkäyttö- ja vuorovaikutustaidoistaan.

Paikallisesti päätetyt asiat:

Kielen tutustuminen tapahtuu varhaiskasvatuksessa arjen kaikissa vuorovaikutustilanteissa työntekijöiden ja toisten lasten kanssa. Kielen oppimisen tukena käytetään mm. monipuolisesti kuvia ja tarvittaessa esimerkiksi tukiviittomia.

Näin toimimme ja näin osallisuus näkyy:	<p>Kirjoja lasten saatavilla useissa paikoissa</p> <p>Puhutaan selkeästi, lyhyet ohjeet, nimeäminen, kuvat, tukiviittomat</p> <p>Tuetaan vuorovaikutusleikkeihin.</p> <p>Kiireettömyys, kuunnellaan rauhassa, mitä lapsella on sanottavana.</p> <p>Sadut, lorut, leikit, Ipadit hyödynnetään.</p> <p>Oman ajattelun tukeminen.</p> <p>Kirjastokäynnit, kirjastoauto pyydetään käymään</p> <p>Lapset tulevat kuulluksi</p> <p>Joustava ryhmittely</p> <p>Kuvitukset apuna.</p>
---	---

	<p>Aikuisten esitykset.</p> <p>Ilmeet ja eleet, lapsen ”oma puhe” , aikuinen reagoi ja sanoittaa.</p>
Tavoitteiden tarkennus tiimiin:	
Arviointisuunnitelma ja arviointi:	<p>Kirjojen käyttö ja sijoittelu.</p> <p>Kirjastovierailut.</p> <p>Laulu- , lorupussien käyttö, saatavuus.</p> <p>Kirjastoauton vierailu.</p> <p>Lasten jako pienryhmiin.</p> <p>Esitysten määrä.</p>

Ilmaisun monet muodot (4.5)

Varhaiskasvatuksen tehtävänä on tavoitteellisesti tukea lasten musiikillisen, kuvallisen sekä sanallisen ja kehollisen ilmaisun kehittymistä sekä tutustuttaa heitä eri taiteenaloihin ja kulttuuriperintöön. Lasten ilmaisulle on luonteenomaista kokonaisvaltaisuus ja ilmaisun eri muotojen luova yhdisteleminen. Taiteellinen kokeminen ja ilmaiseminen edistävät lasten oppimisedellytyksiä, sosiaalisia taitoja ja myönteistä minäkuvaa sekä valmiuksia ymmärtää ja jäsentää ympäröivää maailmaa. Ajattelun ja oppimisen taidot kehittyvät, kun lapset tutkivat, tulkitsevat ja luovat merkityksiä erilaisia ilmaisun taitoja harjoittelemalla. Kyky kuvitella ja luoda mielikuvia on keskeistä myös lapsen eettisen ajattelun kehittymiselle. Kulttuuriperintöön, taiteeseen ja ilmaisun eri muotoihin tutustuminen vahvistaa lasten osaamista myös monilukutaidon sekä osallistumisen ja vaikuttamisen osa-alueilla.

Paikallisesti päätetyt asiat:

Varhaiskasvatuksen toiminnassa tarjotaan päivittäin lapsille omaehtoista tai ohjattua toimintaa ilmaisun parissa. Varhaiskasvatuksen toiminnassa on tilaa lapsista lähtöisin olevalle luovuudelle ja kekseliäisyydelle. Lasten kiinnostuksen kohteet ja ajan-kohtaiset aiheet huomioidaan työtapojen valinnassa. Varhaiskasvatuksen työntekijät keskustelevat lasten kanssa ja havainnoivat lasten toimintaa lapsilähtöisten ideoiden toteutumisen mahdollistamiseksi.

Varhaiskasvatuksen arjessa mahdollistetaan lapsille omaehtoinen kulttuurin tuottaminen sekä luodaan tilaisuuksia päästä esiintymään toisille lapsille ja aikuisille. Varhaiskasvatuksessa huomioidaan esiintymisen erilaiset tavat ja toimintamallit, esimerkiksi esitys voi olla ennalta nauhoitettu, animaatio jne.

Lapsilla tulee olla tieto varhaiskasvatuksen tarjoamista mahdollisuuksista. Kaikkien välineiden ei tarvitse olla esillä, mutta lapsilla on oltava tieto esimerkiksi kuvien kautta siitä, mitä he voivat käyttää.

<p>Näin toimimme ja näin osallisuus näkyy:</p>	<p>Aikuisten esitykset innostamassa lapsiakin esiintymään</p> <p>Monipuolinen oppimisympäristö muunneltavissa tarpeen mukaan.</p> <p>Arvostetaan itse tekemistä, lopputulos saa olla oman näköinen</p> <p>Vanhempien osallisuuden huomioiminen lasten tuotoksista (Korona- rajoitukset) esim. ikkunoihin esille</p> <p>Erilaiset kulttuuritapahtumat, Korona</p> <p>Soittimet lasten saatavilla.</p> <p>Ipadien hyödyntäminen lasten omista tarinoissa.</p> <p>Carpe diem.</p> <p>Lupa tehdä kokeiluja.</p> <p>Yhteiset laulukset ja taphtumat esim. pihalla</p>
<p>Tavoitteiden tarkennus tiimiin:</p>	
<p>Arviointisuunnitelma ja arviointi:</p>	<p>Esitysten määrä, lapset ja aikuiset.</p> <p>Lasten työt, ovatko olleet esillä.</p> <p>Materiaalit lasten saatavilla ja valittavissa.</p>

Minä ja meidän yhteisömme (4.5)

Lasten elinpiiri laajenee heidän aloittaessaan varhaiskasvatuksen kodin ulkopuolella. Kodin perinteiden, toimintamallien, arvojen ja katsomusten lisäksi lapset kohtaavat toisenlaisia tapoja ajatella ja toimia. Varhaiskasvatuksen tehtävä on kehittää lasten valmiuksia ymmärtää lähiyhteisön monimuotoisuutta ja harjoitella siinä toimimista. Tehtävää lähestytään eettisen ajattelun, katsomusten, lähiyhteisön menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden sekä median näkökulmista. Toiminnassa voidaan käyttää monipuolisesti esimerkiksi satuja, musiikkia, kuvataidetta, leikkiä, draamaa, erilaisia mediasisältöjä sekä vierailijoita, vierailuja ja lähiympäristön tapahtumia. Minä ja meidän yhteisömme -oppimisen alue tukee erityisesti lasten kulttuuriseen osaamiseen, vuorovaikutukseen ja ilmaisuun sekä ajatteluun ja oppimiseen liittyvää laaja-alaista osaamista (luku 2.7).

Paikallisesti päätetyt asiat:

Varhaiskasvatuksen lapsiryhmien säännöt luodaan yhdessä lasten kanssa ja laitetaan lasten nähtäville kuvilla tai muutoin lapsille sopivalla tavalla havainnollistettuina. Säännöistä ja niiden perusteluista tulee aidosti keskustella lasten kanssa.

Kajaanin varhaiskasvatuksessa on laadittu katsomuskasvatukseen yhteiset ohjeet, jotka löytyvät Intrasta (Sivistys-> Varhaiskasvatus-> Ohjeet) ja pdf-lomakkeista.

<p>Näin toimimme ja näin osallisuus näkyy:</p>	<p>Lasten kanssa yhdessä tehdään ryhmän säännöt</p> <p>Keskustelut lasten kanssa, ihmettelylle tilaa, Ipadit</p> <p>Turvallinen ja hyväksyvä ilmapiiri</p> <p>Tutustutaan lähiympäristöön koronarajoitusten mukaisesti.</p> <p>Yhteistyö vanhempien kanssa</p> <p>Eri kulttuurit, vuodenvierailujen juhlat huomioidaan</p> <p>Kokemus yhteisöön kuulumisesta</p> <p>Perinneleikit ja sadut</p> <p>Hyvät tavat ja liikennekäyttäytyminen</p>
--	---

Tavoitteiden tarkennus tiimiin:	
Arviointisuunnitelma ja arviointi:	Retkien määrä. Vuodenkiertoon liittyvät tapahtumat päiväkodissa. Ovatko kaikki päässeet ryhmän jäseneksi, kiusaaminen. Ryhmien toimintaohjeet (säännöt), kenen tekemiä. Noudattaminen. Perinneleikkien ja laulujen määrä

Tutkin ja toimin ympäristössäni (4.5)

Varhaiskasvatuksen tehtävä on antaa lapsille valmiuksia havainnoida, jäsentää ja ymmärtää ympäristöään. Lapsia ohjataan tutkimaan ja toimimaan luonnossa ja rakennetussa ympäristössä. Varhaiskasvatus tukee lasten matemaattisen ajattelun kehittymistä sekä vahvistaa myönteistä suhtautumista matematiikkaan. Varhaiskasvatukseen sisältyy myös ympäristökasvatusta ja teknologiakasvatusta. Oppimisympäristöihin liittyvät omakohtaiset havainnot, kokemukset ja elämykset auttavat lapsia ymmärtämään syy- ja seuraussuhteita sekä kehittymään ajattelijoina ja oppijoina. Lasten kehittyvä taito nimetä asioita sekä käyttää erilaisia käsitteitä edistää monilukutaitoa.

Paikallisesti päätetyt asiat:

Varhaiskasvatuksen toiminnassa huomioidaan kestävän kehityksen näkökulma. Hankinnat tehdään harkiten ja suositaan välineitä, jotka ovat kestäviä ja tarvittaessa korjattavia. Askarteluissa hyödynnetään kierrätys- ja luonnonmateriaalia.

Lapsia ohjataan käyttämään vettä ja sähköä tuhaamista välttämällä. Lasten kanssa harjoitellaan ja opetellaan ruuan arvostamista. Yhdessä voidaan esimerkiksi seurata ruuan hävikkiä. Opetellaan ruuan annostelua: ”minkä verran jaksan syödä?”.

Merkkipäiviä juhlistettaessa suositaan aineettomia lahjoja. Varhaiskasvatuksessa erilaisissa juhlissa suositaan erilaisia leikkejä ja muuta toimintaa herkkujen sijaan.

Varhaiskasvatuksessa harjoitellaan lasten kanssa kierrättämistä päivittäisessä toiminnassa. Ryhmissä lajitellaan jätteet kierrätysastioihin yhdessä lasten kanssa.

<p>Näin toimimme ja näin osallisuus näkyy:</p>	<p>Ruoan jakaa aikuinen(korona), mutta kysytään lapsen mielipide</p> <p>Yhteistyö perheiden kanssa</p> <p>Juhlat, synttärät huomioidaan</p> <p>Suositaan aineettomia lahjoja</p> <p>Viikon liikkuja Aamuruskoissa</p> <p>Kierrätysastiat/asiat kehitteillä</p> <p>Käytetään talosta löytyviä askartelumateriaaleja ja suositaan luonnonmateriaaleja.</p> <p>Hankitaan vain tarpeellista tavaraa.</p>
<p>Tavoitteiden tarkennus tiimiin:</p>	
<p>Arviointisuunnitelma ja arviointi:</p>	<p>Kierrätys mahdollisuuksien mukaan.</p> <p>Aineettomat synttärilahjat.</p> <p>Hankintojen määrä.</p> <p>Luonnonmateriaalien käyttö.</p>

Kasvan, liikun ja kehityksen (4.5)

Kasvan, liikun ja kehityksen -oppimisen alueeseen sisältyy liikkumiseen, ruokakasvatukseen, terveyteen ja turvallisuuteen liittyviä tavoitteita. Varhaiskasvatuksen tehtävänä on luoda pohja lasten terveyttä ja hyvinvointia arvostavalle sekä fyysistä aktiivisuutta edistävälle elämäntavalle yhdessä huoltajien kanssa. Tämä oppimisen alue tukee erityisesti itsestä huolehtimiseen ja arjen taitoihin liittyvää laaja-alaista osaamista.

Paikallisesti päätetyt asiat:

Varhaiskasvatuksen toimintayksiköissä lapsille tarjotaan ravintosuositusten mukaisia aterioita. Varhaiskasvatuksessa tarjottavien aterioiden myötä lapset tutustuvat suomalaiseen ja kainuulaiseen ruokakulttuuriin. Varhaiskasvatuksessa tarjottavien aterioiden myötä lapset tutustuvat suomalaiseen ruokakulttuuriin, ruokailutapoihin ja erilaisiin ruokiin. Varhaiskasvatuksessa kannustetaan lapsia terveellisiin ruokailutottumuksiin. Varhaiskasvatuksessa huomioidaan valtakunnalliset ravitsemussuositukset.

Kajaanin LiikuntaVasu toimii lasten liikkumista ohjaavana suunnitelmana, joka löytyy Kajaanin kaupungin intrasta (Varhaiskasvatus-> lomakkeet -> liikunta) ja pdf-lomakkeista.

Kajaanin varhaiskasvatus on mukana valtakunnallisessa lasten liikkumis- ja hyvinvointiohjelmassa Ilo kasvaa liikkuen. Varhaiskasvatusyksiköt toteuttavat ohjelmaa omien kehittämiskohteidensa kautta ja Varhaisvuosien fyysisen aktiivisuuden suositusten mukaisesti. Varhaiskasvatuksessa pyritään siihen, että lapsi liikkuu varhaiskasvatuspäivän aikana kaksi tuntia.

Kaikissa päiväkodeissa toimii nimetyt liikuntavastaavat, joiden tehtävänä on yhdessä muun varhaiskasvatusyksikön henkilöstön kanssa edistää ja koordinoita varhaiskasvatuksessa olevien lasten liikkumista.

Lasten motorista kehitystä havainnoidaan päiväkodeissa motorisen kehityksen havainnointilomakkeen avulla. Lasten motoriseen kehitykseen liittyvä havainnointilomake täytetään lapsen varhaiskasvatussuunnitelman yhteydessä vuosittain.

<p>Näin toimimme ja näin osallisuus näkyy:</p>	<p>Kaikille 1 vkossa kasvisruoka, toiveruokapäivä –Mamselli</p> <p>Aikuisen malli ruokailussa ja liikkumisessa</p> <p>Luistelukoulu 30.9. 5-6.vuotiaille, uimakoulu eskareille tammikuu 2021</p> <p>Lähiympäristön huomioiminen.</p> <p>Liikuntatuokiot Nuokkarilla. Nuokkari käytössä maanantaisin ja perjantaisin.</p> <p>Liikkuva varhaiskasvatus- ohjelma ja stepit.</p> <p>Talon liikuntavälineet käyttöön ja lasten saatavilla. Kuvitukset.</p>
<p>Tavoitteiden tarkennus tiimiin:</p>	
<p>Arviointisuunnitelma ja arviointi:</p>	<p>Liikuntavälineiden käyttö, lasten omatoiminen käyttö.</p> <p>Ruoantähteiden määrä jätteastiassa.</p> <p>Retkien määrä.</p> <p>Liikkuva varhaiskasvatus-ohjelman eteneminen.</p>

	Osallistuminen liikuntatapahtumiin.
--	-------------------------------------

Eri kieli- ja kulttuuriryhmien varhaiskasvatuksen toteuttamista (4.7)

(täytetään tarvittaessa)

Varhaiskasvatuksen lähtökohtana on tasa-arvoisuus ja yhdenvertaisuus. Osallistuminen varhaiskasvatukseen tukee eri kieli- ja kulttuuritaustaisten lasten mahdollisuutta oppia suomea toisena kielenä luonnollisissa vuorovaikutustilanteissa, pienryhmätoiminnassa ja yksilöopetuksena. Varhaiskasvatuksessa hyödynnetään Kajaanin kaupungin varhaiskasvatuksen kotouttamisohjelmaan ja intraan koottuja maahanmuuttajatyössä käytössä olevia toimintamalleja ja materiaaleja.

Jokaisessa päiväkodissa on nimetty maahanmuuttajatyön yhteyshenkilö, joka huolehtii osaltaan yksikkönsä tiedottamisesta maahanmuuttajatyöhön liittyvissä asioissa. Yksikköjen yhteyshenkilöt perehdyttävät, ohjaavat ja neuvovat uutta henkilöstöä niissä ryhmissä, joissa on eri kieli- ja kulttuuritaustaisia lapsia. He ohjeistavat tulkkausten tilaamisen ja toteuttamisen. Yhteyshenkilöt neuvovat mistä materiaalit ja tieto löytyvät. He osallistuvat yhteyshenkilötapaamisiin ja kehittävät sekä jakavat hyviä käytäntöjä.

Näin toimimme ja näin osallisuus näkyy:	Yhteistyö Teamsin kautta Korona. S2 käytössä, uusi malli tulossa. Tulkkaukset, pikatulkkaus. Veo:n Luran päivä –ohjelma säännöllisesti. Maahanmuuttajayhdyshenkilö nimettynä.
Tavoitteiden tarkennus tiimiin:	

Arviointisuunnitelma ja arviointi:	Osallistuminen maahanmuuttajakokouksiin. Lauran päivä –ohjelman säännöllisyys. Tulkkaukset vasukeskusteluissa. S2- ohjelma.
------------------------------------	--

Pedagogisen toiminnan arviointi ja kehittäminen (7.1)

Pedagogisen toiminnan arvioinnin tarkoitus on varhaiskasvatuksen kehittäminen sekä lasten kehityksen ja oppimisen edellytysten parantaminen. Paikallisen varhaiskasvatussuunnitelman ja lasten varhaiskasvatussuunnitelman toteutumisen seuranta, säännöllinen arviointi ja kehittäminen ovat osa tätä tehtävää.

Pedagoginen dokumentointi on varhaiskasvatuksen suunnittelun, toteuttamisen, arvioimisen ja kehittämisen keskeinen työmenetelmä. Se on jatkuva prosessi, jossa havainnot, dokumentit ja niiden vuorovaikutuksellinen tulkinta muodostavat ymmärrystä pedagogisesta toiminnasta. Pedagoginen dokumentointi mahdollistaa lasten ja huoltajien osallistumisen toiminnan arviointiin, suunnitteluun ja kehittämiseen. (4.2)

Paikallisesti päätetyt asiat:

Jokainen varhaiskasvatusyksikkö laatii varhaiskasvatussuunnitelmaan pohjautuvan vuosisuunnitelman toiminnalleen ja yksikkökohtaisesta vuosisuunnitelmasta tehdään tarkennuksia tiimin tasolle. Vuosisuunnitelmat ja niiden toteutuminen arvioidaan toimintakauden päätteeksi. Yksikkökohtainen vuosisuunnitelma julkaistaan päiväkodin nettisivuilla. Huoltajilla on oikeus nähdä yksikkökohtainen vuosisuunnitelma halutessaan myös päiväkodilla.

Jokaisessa tiimissä toteutetaan säännöllistä ja jatkuvaa itsearviointia. Arvioinnin ja kehittämisen tukena käytetään pedagogista dokumentointia. Tiimipalaverien aiheena on tärkeää olla tiimissä toteutettavan pedagogiikan arviointi ja kehittäminen

Arvioinnista nousevat kehittämisen tavoitteet ja suunnitelma sen toteuttamiseksi:	Pedagoginen dokumentointi Palaverikäytänteet toimivat ja pysyvät Vanhempien osallisuuden huomioiminen ja osallisuuteen kannustaminen. Arviointia, väliarviointia muistetaan tehdä tiimeissä ja koko talossa. Tiedottaminen kehitystehtävä: 1. Padlet –kysely vanhemmille tiedottamisen kanavista ja tulokseen reagoiminen. 2. Vanhempien osallisuus
---	--

	<p>Papperiset tiedotteet toiminnasta ryhmittäin esim. syksyllä ja keväällä.</p> <p>Vanhempien toivieita toiminnasta kysellään ryhmäkohtaisesti.</p> <p>Uusi tervetuloa päiväkotiin –tiedote kaikille perheille.</p>
<p>Tavoitteiden tarkennus tiimiin:</p>	
<p>Toteutuneen suunnitelman arviointi:</p>	<p>Palavereiden säännöllisyys ja sisältö.</p> <p>Toiminnan/ toimintaympäristön muokkaaminen vuoden mittaan havaintojen, tarpeiden ja toiveiden perusteella.</p> <p>Pedagoginen dokumentointi.</p> <p>Kehittämistehtävän eteneminen.</p> <p>Paperisten tiedotteiden ja kyselyiden toteutuminen.</p>